

Jordi Mayals: “Les persones amb discapacitat ens passen la mà per la cara en moltes coses a nivell emocional”

Joan Vila i Triadú

Jordi Mayals és l'ànima de la cooperativa 'L'estoc', dedicada a la fabricació de mobles a partir de materials reciclats, que té el taller i el show-room al Poblenou de Barcelona. Tres dels cinc socis de treball de 'L'estoc' són persones amb discapacitat intel·lectual. Estem parlant d'una iniciativa que, tot i tenir pocs anys de vida, ja ha rebut diversos reconeixements en l'àmbit de l'emprenedoria amb finalitats socials.

Jordi, com neix la cooperativa 'L'estoc', de qui és la idea?

És meva. Jo sóc enginyer agrònom de professió i sempre havia treballat en l'àmbit del medi ambient i de la gestió de residus. Tinc un germà amb discapacitat intel·lectual i, ara fa 10 o 12 anys, vaig començar a col·laborar amb un centre de lleure per a persones amb discapacitat, a Molins de Rei, on visc. Quan vaig complir els 40 anys, vaig tenir la il·lusió de muntar alguna cosa pel meu compte. La idea de treballar amb persones amb discapacitat m'atreia, conec els problemes que tenen, a través del meu germà, i tenia clar que el reciclatge i la fusteria són activitats molt adients per a ells. Fer mobles a partir de materials reciclats, aquesta és la idea que hi ha darrere L'estoc. La cooperativa es va constituir l'agost de 2011. A partir de setembre de 2012 vam començar la producció dels primers mobles i el desembre d'aquell any, ja en vam iniciar la venda i comercialització.

T'ho vas plantejar com un negoci o vas tenir clars els beneficis socials de la iniciativa?

No és només un negoci. Des del punt de vista social, em vaig plantejar el fet de donar visibilitat a un col·lectiu que penso que sovint no és prou visible ni reconegut. I el fet de tenir el taller i la botiga al mateix lloc, en un carrer cèntric del Poblenou, els fa visibles.

Però no sou pas la primera cooperativa que treballa amb discapacitats; n'hi d'altres, com la tan coneguda, “La Fageda”, a la Garrotxa...

Sí, sí, no és el primer cas, ni l'únic, només faltaria. Però el projecte que jo volia engegar tenia unes particularitats en les quals hi crec profundament. El fet que estiguem en ple barri del Poblenou permet que els treballadors puguin fer servir tots els recursos d'una ciutat gran i que difícilment tindrien en un àmbit rural: venir en transport públic, poder anar a esmorzar al bar del costat... I que puguin interrelacionar-se amb l'entorn i que l'entorn els conegui. I això funciona molt bé. Ho creia llavors i ara ja no només ho dic jo. 'L'estoc' ha tingut força reconeixements de fora, hem estat escollits en programes d'emprenedoria social de la Generalitat, el 2012 vam ser escollits per la Fundació La Caixa, i ara actualment estem participant en un Momentum Project, per poder consolidar l'empresa.

“Per cada euro invertit, la cooperativa en retorna a la societat gairebé cinc i mig”

Com es mesura l'impacte social que té una empresa?

Dins del programa de la Fundació La Caixa, l'any passat vam poder fer un estudi d'avaluació de

l'impacte social de la nostra cooperativa en l'entorn. Amb un mètode que es coneix en anglès com a Social Return on Investment (SROI), podem saber quina capacitat té l'empresa de retornar a la societat cada euro invertit en ella. Ens van valorar amb un 5,41, és a dir, per cada euro invertit, gairebé cinc euros i mig retornen a la societat, això és molt. Un centre especial de treball pot estar al voltant de 3-4 euros. Per què nosaltres més? El fet d'estar en una zona cèntrica, el fet de treballar amb materials reciclats, tot això té un impacte social molt fort, potser no quantitativament, pel nombre petit de treballadors que som, però si qualitativament.

Heu trobat un nínxol de negoci que us fa ser sostenibles?

Això és evident. Per molts objectius socials que tinguis, si al darrere no hi ha sostenibilitat econòmica, la cooperativa no pot avançar. També és cert que el projecte ha anat canviant en aquests tres anys de vida, al principi la línia de negoci no estava enfocada com ara, hem sigut capaços d'adaptar-nos a les necessitats dels nostres clients, hem tingut cintura comercial. En començar, ens vam plantejar sobretot restaurar mobles i hem acabat fent mobles nous a partir de materials reciclats: amb bobines fem taules, amb palets fem bancs com els que estem asseguts ara tu i jo per a l'entrevista, o mostradors de botigues, o penjadors, també treballem amb persianes... És el que el mercat ens ha demandat. Ens hem adonat que treballant d'aquesta manera, l'impacte social també ha estat més positiu. Restaurar un moble necessita d'una més gran professionalitat que no pas treballar amb un tipus de material més industrial, per dir-ho així. Els nois que tenim treballant poden fer més activitats, com ara polir, condicionar els materials, envernissar, pintar... són activitats que no requereixen de tanta destresa professional com la restauració d'un moble vell.

I els vostres clients, són empreses, institucions o particulars?

Treballem molt pel sector professional, al voltant d'un 80% del volum de facturació. Treballem per botigues de roba, per oficines... El que busca el client és tenir uns elements de mobiliari que destaquin, que siguin diferents, originals, de marca... Per això a tots els mobles els posem un número, la marca de la casa. Ja que totes les peces són úniques, què pot haver-hi més únic que un número... I ja anem pel 530 i escaig, tot i que el número 1 encara no l'hem pogut vendre. És un penjador i el tinc al meu despatx (riu).

"Ara volem fer un pas més: deixar de ser un petit taller i passar a ser una empresa consolidada"

Em dius que la cooperativa és idea teva, però vas necessitar més gent per tirar-la endavant, suposo...

Sí, aquest ha estat un dels camins, per usar termes positius, més complicats: no és fàcil generar un equip, evidentment jo no sóc fuster, ni sóc dissenyador de mobles, per tant tot això s'havia de crear de nou i, per cert, de l'equip fundacional només quedo jo. Hi han anat passant diferents persones per la cooperativa i actualment som cinc socis: l'Albert Capella, que és el cap de taller i el que marca la línia de disseny dels nostres productes, tres persones amb discapacitat que hi treballen i jo mateix.

Teniu perspectives d'ampliar el nombre de socis?

Sí, la idea és ampliar. Volem fer un pas més: deixar de ser un petit taller i passar a ser una empresa consolidada. I per això, dins dels programa que abans esmentava, hem fet un pla de creixement, de consolidació del negoci, i per això també hem demanat finançament a la xarxa Financoop, impulsada per la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. Un dels handicaps que ha tingut 'L'estoc'

és que vivim molt del dia a dia, dels encàrrecs, dels serveis, tot això és molt exigent i sovint no és fàcil tenir una visió de futur, estratègica... el nostre és un projecte d'emprenedoria, diguem-ho així, força complex: muntar l'equip, trobar el local adequat amb espai per al taller i per a l'exposició de peces, condicionar-lo, començar a treballar... quan mires enrere, penses "déu n'hi do tot el que hem arribat a fer en només tres anys!".

A part de la feina que fan els socis de treball, també teniu estudiants en pràctiques?

Sí, tenim un conveni amb l'Institut Municipal de les Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona i amb la Diputació de Barcelona, que és un projecte de millora de l'ocupació d'aquestes persones. Vénen nois de dues escoles de fusteria, l'Escola Montserrat, de la Fundació Ginesta, de Barcelona, i l'Escola Sant Miquel, de la Fundació Xamfrà, de Sant Feliu de Llobregat, que va ser una de les impulsores del negoci. Va ser de les primeres portes a les quals vaig trucar, perquè tinc una bona relació personal amb la directora, li vaig presentar el projecte, li va agradar, ens van finançar, i també els primers treballadors van venir a través d'aquesta escola de Sant Feliu...

Sou membre de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya? Per què? Què us aporta estar-hi dins?

Estar en un entorn que entengui una mica les teves necessitats, per a nosaltres és vital, sobretot estar connectat a les eines que necessites per tirar endavant el negoci. Hem tingut molta relació amb la Federació des de la primera convocatòria del programa d'emprenedoria social de la Generalitat, on hi participava la Fundació Seira, que és la que s'ocupa dels temes de finançament. I precisament amb el Miquel Miró, que ara ens ajuda des del Grup d'Inversors Cooperatius Gicoop, de sempre hem tingut força vincles.

Participes activament en les trobades de la Federació?

Menys del que voldria, però sí, ho faig sempre que puc, malgrat que aquí som pocs i el dia a dia ens condiona. En la darrera ronda de la Financoop que es va fer l'11 de maig, hi vam participar activament, vam presentar el nostre projecte, un pla a cinc anys vista que preveu, en els dos primers anys, la consolidació del que ja hem fet, i a partir del tercer, el creixement amb un centre de producció nou i obrint nous show-rooms dels nostres mobles a diferents llocs de l'Estat.

Hem parlat molt de la cooperativa, però molt poc de tu. Com és en Jordi Mayals en la seva faceta personal?

Visc a Molins de Rei. Els meus pares són de Lleida, aquest és un dels motius pels quals vaig estudiar enginyer agrònom a Lleida, però he viscut sempre a Molins de Rei. Al mateix temps que creàvem 'L'estoc', vaig emprendre l'aventura de ser pare i fa tres mesos que sóc pare per segona vegada (riu obertament). Sí, sí, sóc reincident... m'he llançat a la piscina de ple...

Dues criatures petites i tanta feina, ha de ser difícil de compaginar...

No, al revés, per mi ha estat fonamental ser pare, perquè el dia a dia d'un projecte com aquest, t'absorbeix molt. I el fet de tenir necessitats familiars t'obliga a desconnectar. Per a mi, ha estat com un alliberament. Això sí, anar i venir cada dia des de Molins de Rei al Poblenou en cotxe no m'ho estalvia ningú...

"Sortir i gaudir del lleure també és una necessitat bàsica per a les persones amb discapacitat"

Fas vida social a Molins de Rei?

Sí, sóc el director d'un centre de lleure per persones amb discapacitat, aquell que t'he dit amb el qual vaig començar a col·laborar voluntàriament abans de muntar 'L'Estoc'. Em costa de compaginar amb la feina, però no vull deixar-ho perquè crec que les necessitats de lleure per aquestes persones estan una mica oblidades. Viure -tenir casa pròpia, vaja- i treballar són necessitats bàsiques per a ells, com per a tothom, però sortir i gaudir del lleure també ho són. I costa molt, de veritat, trobar lleure normalitzador per a ells, aquesta també és una obsessió meva. Treballar amb persones amb discapacitat és molt agraït, tenen moltes de les virtuts que sovint busques en una persona: transparència, sinceritat, emotivitat... poden estar limitades intel·lectualment, però a nivell emocional ens passen la mà per la cara en moltes coses. I te n'adones que molts dels problemes que es deriven de conviure amb persones amb discapacitat no vénen tant d'elles mateixes com de l'entorn on es troben. L'entorn social no està ben condicionat perquè aquestes persones s'hi trobin a gust...

I també pels prejudicis socials, suposo...

Exacte, exacte. Per a mi és vital conviure amb tot això, elles són persones agraïdes, quan veuen que estàs treballant i lluitant per elles, t'ho demostren, t'ho reconeixen... la veritat és que m'hi trobo a gust. I el lleure no és fàcil per a ells. A Molins de Rei, una de les activitats que millor ens funcionen és sortir de festa pels bars del poble, anar a sopar a un restaurant i després anar de copes. La veritat, ells s'ho passen molt bé, pensa que estem parlant d'adults, de 30 i més anys cap amunt. I això forma part del meu lleure... També sortim una vegada al mes de cap de setmana, ens en anem fora, i m'hi emporto la família. En aquest centre de lleure, hi participen amics meus, la meva família... perquè és difícil trobar voluntaris més enllà d'aquest cercle més pròxim.

Acabo amb una pregunta més filosòfica: per a tu el cooperativisme, és només un sistema de funcionament econòmic, o és alguna cosa més?

Un dels motius pels quals, quan vam engegar, vaig decidir que la forma jurídica que ens convenia era una cooperativa, és perquè no hi ha perfils jurídics d'empreses socials massa adaptats per projectes nous. El que millor vaig veure que s'adaptava al que jo volia és el de cooperativa d'iniciativa social. Un dels aspectes que jo considero fonamentals és el d'implicar els treballadors en el projecte, que se'l sentin seu, poder compartir, discutir, decidir conjuntament les coses. I sobretot que els "nanos" que treballen al taller vegin que són socis de l'empresa, que això és seu, que no són uns treballadors i prou... L'objectiu és compartit i ser una cooperativa ens ajuda més.